

1. 1973 yılı mimarlık eğitimine başlamamın arifesine denk geliyor. Bu sürecin başarısını bilmeden sonrasında ise bizzat içinde yaşadım. Ekonomi, kolay yapım, her zaman gündemde oldu. Cumhuriyetin ilk dönemlerinden beri etkisi azalarak sürmekte olan modernizm 1980'lerde tarihselciliğin öne çıkması ile neredeyse gündemden çıktı.

Modern mimarlık eğitimi almış olsa bile, mimarlar gündeme ayak uydurdu. Bu tavırdan, verilen eğitimin yeterince içselleştirilmemiş olduğu anlamı mı çıkmalı yoksa ayakta kalma mücadelesi mi demeli ya da kolay teslimiyet mi, bu konuyu hâlâ çözebilmiş değilim.

1980'li yılların başlarında ithalatın artması ile yeni yapı malzemelerinin gelmesi, aynı dönemde ülkedeki siyasi ve ekonomik yapılanmanın ve ardından sermayenin el değiştirmesinin mimarlık ortamının çehresini değiştiren en önemli etken olduğunu düşünüyorum. Tarihselci yaklaşım kamu binalarında Selçuklu, Osmanlı kopyaları ile kendine yer edinmeye girişirken, yeni zenginler Yunan tapınak yapıları benzerlerine kadar gittiler. Bu süreçte eğitimin bu durumdan etkilenmemiş gibi tavır aldığını ve yalnızca eleştirdiğini gözlemledim.

1990'lı, 2000'li yıllara doğru uzandığımızda bilgisayar teknolojisinin mimarlık alanında yoğun kullanımı ve yabancı kaynaklı literatürden daha fazla etkilenip kopyalama tasarımlar ile tarihselcilik iki ayrı uçta tavan yaptı. Aynı zamanda ülke ekonomisinin arsa rantı ve inşaat sektörüne dayalı olması hızı ve sayısal çokluğu da beraberinde getirirken mekânsal nitelik artık ne yazık ki aranır olmaktan tümüyle uzaklaştı.

Tarihin her döneminde olduğunu bildiğimiz; siyasi iradenin izlerini yapısal çevre ile pekiştirme durumu son 15 yıldır üst düzeye sıçradı. Kentsel dönüşüm olarak sunulan yenileşme projeleri bu durumu pekiştirici olarak kullanıldı, kullanılıyor. Her yerin inşaat ile dolması mimar adını daha çok gündeme getirir olmakla birlikte mimar aynı zamanda pazarlama aracı haline de getiriliyor. Bu durum yeterince öğretim elemanı olmasa da mimarlık, tasarım bölümlerinin sayısının inanılmaz sayılara çıkmasını getirdi. Yetkinleşme zamanı henüz tamamlanmamış olan meslektaşlarımız tarafından binlerce metrekare alanlar inşa ediliyor. Yapı artık günümüzde sıradan bir tüketim malzemesi olarak görülmekte.

Eğitimde, akademik ortamda neler oluyor diye bakarsak en özet cümle ile seyretmek olarak ifade edebilirim. Ülkenin sosyal yapısı değişip buna bağlı olarak göç artarken, eğitim ortamında kentsel tasarım eğitimine yeterince önem verilmedi.

Sağlıklı çevreler oluşturmak için tasarım kadar önemli detaylandırma konusu eğitimde gereken yerini alamadı. Mimarlık eğitimi alan herkesin "star" mimar olması gerektiği algısı yaratıldı. Oysa ki mimarlık, bütün bileşenleri ile birlikte sağlıklı olduğu sürece anlamlı ve kalıcı olabilen bir hizmet.

Eğitimde proje konusu olarak ibadet mekânları nedense bu yıllara kadar hiç konu edilmedi. Bu yapılar bugün eleştirdiğimiz taklit yapılar olarak devam ediyor. Cumhuriyet ile birlikte mimarlık alanında yüzümüzü batıya dönüp, batının benzerlerinin yapılmasını dün de eleştirmedik bugün de eleştirmiyoruz. Tarihsel ve yere ait yapısal unsurların soyutlamasına pek değinilmedi. Bu unsurların soyutlanarak kullanılması eğitim sürecinde de teşvik edilmedi. Siyasi ortamın değişimi ile yapısal çevrenin değişimine eğitim ortamı ve mimarlar çok hazırlıksız yakalandı.

Eleştiri ortamı ise ülkemizde ne yazık ki gelişmiyor. Yapılan eleştirilerin de yeterince objektif olduğunu düşünmüyorum. Eleştirdiğim bu ortamın oluşmasında en büyük payın biz mimarlarda olduğunu gözlemliyorum.

2. Batı dünyasında mimarlık gündemi bizdekinden farklı olarak yeni yapı formlarını ve yeni yapısal malzemeleri ile kendi ülkeleri dışındaki coğrafyalarda mimarlık yapmayı yeni pazarlar yaratma yolunu seçtiğini gözlemliyorum. Kendi ülkelerinde ise daha kalıcı, yerine değer katan duyarlı, incelmış, kentsel tasarım ile birlikte bütünlüğü olan mimarlık yolunda devam etti.

3. O zaman 100 yaşında olacağım. Yüz yüze sosyal iletişimin giderek azaldığı günümüzdeki hız aynen devam ederse 21. yy'ın ortalarında artık yalnız yaşıyor olabiliriz. Yapıların tüketim malzemesi olma hızı da artarsa, canımız istediğinde anında pazardan alıp, sıkılınca attığımız geçici mimarlık ve her an değişen hiçbir anının olmadığı duygu ve ruhtan yoksun ortamlarda yaşıyor olabiliriz. Bu durum dünyayı çöplüğe çeviren yalnız, mutsuz, kendi dışında hiçbir şeyle ilgilenmeyen canlıların ortamı olur.

4. Bir yapıyı beğenme ölçütüm, yapının bulunduğu yere değer katması, yaşamı olumlu etkilemesi, kullanıcılarını mutlu etmesi. Yalnızca görüntü olarak beğenmek olmadığı için bu anlamda gözlemleyebildiğim için Ankara'daki **Cermodern Çağdaş Sanatlar Müzesi** ve **Güzel Sanatlar Galerisi** en beğendiğim yapıdır.

5. Dacca'da 1982 yılında kullanıma açılan Louis I. Kahn tarafından tasarlanan **Bangladeş Ulusal Meclis Binası**. Yoksul ve yeni kurulmuş ülke halkının onlar için yapılan bir yapı ile övünmeleri, gurur duymaları, kendilerine önem verildiğini hissetmeleri, mimarın yaptığı işi ne kadar içselleştirdiği anlamına geliyor. Bu da benim için çok önemli.

6. Bulunduğu yere ait olmayan, çevresi ile ilişki kurmayan, coğrafyayı yok sayan bütün yapılar. En büyük örneği ülkeyi perişan eden TOKİ yapıları. Bu yapıları ruhsatlı gecekondular olarak adlandırıyorum. Bu tanım bir anlamda gecekonduya hakaret oluyor farkındayım. Bildiğimiz gecekondunun hızlı yapım tarafını kastetmiyorum. Gecekondulardaki duyarlılık keşke bütün yapılarda olabilse.